

rekel mnénja. Samo tedaj, kadar deželna skupščina z večino dveh tretjin sklene, da je stvar nujna, more o njej takóji biti razpravljane.

§. 20. O vsacem zboru treba napraviti zapisnik, v katerem naj bodo stvari razprave, nasvetje in sklepi. Ta zapisnik je s prvosednikovim poročilom poslati deželnemu učilničnemu oblastvu, katero naj ga k ukóvnemu ministru odpravi z naznanilom o naredbah, v tem storjenih, in morebiti s kakimi svojimi nasveti.

Končna določila.

§. 21. Odmerjanje odméne (odškodbe) za potne troške, oziroma dnine tistim učiteljem, katere veže dolžnost, udeleževati se okrajnih in deželnih skupščin, ter ne prebivajo tam, kjer se vrši skupščina, določa deželno učilnično oblastvo, poslušavši okrajnih učilničnih oblastev.

§. 22. Ta ukaz naj po tistih kraljevinah in deželah, koder so že z deželnimi zakoni spravljeni v red troški za učiteljske skupščine, takóji dobode moč, a po ostalih deželah stóprv (še le) mahoma tedaj, ko bodo ti troški res zagotovljeni.

Stremayr s. r.

Nadaljevalno izobraževanje ljudskih učiteljev na Kranjskem.

Pod tem naslovom („zur Lehrerfortbildung in Krain“) prineslo je letošnje letno sporočilo tukajšnjega c. k. učiteljskega izobraževališča daljši sostavek, kterega je spisal g. pl. Gariboldi, glavni učitelj učiteljskih pripravnikov, ter c. k. šolski nadzornik za ljubljansko okolico. Ta znameniti sostavek moramo smatrati kot javno glasilo našega c. k. učiteljskega izobraževališča. G. ravnatelj Bl. Hrovath že vé, zakaj je ta sostavek protipostavno vzel v letno sporočilo, in g. pl. Gariboldi mora tudi vedeti, zakaj ga ni raji poslal v kak političen časopis, kamor po zapopadku spada. To so tedaj njune skrivnosti. Sicer se pa naš šolski list „Učiteljski Tovarš“ našemu c. k. učiteljskemu izobraževališču, t. j. g. ravnatelju in glavnim učiteljem tega zavoda, posebno pa g. pl. Gariboldiju prav vljudno zahvaljuje za to prekrasno odkritoserčnost, kakoršne si boljše želeli ne moremo, kajti tudi na Kranjskem je v poslednjih časih nastala silna potreba, da se ločimo; vsak naj hodi svojo pot, — eni na desno, drugi na levo; eni po svojem prepričanji, kterega so že tolikrat javno terdili, drugi pa tje, kamor naj bolje kaže. Odsihmal ne bomo gojili praznega upanja, da bomo ljudski učitelji vzajemno delali na poti ljudske omike in ljudskega izobraževanja; nadjali smo se namreč, da nam bodo učeni gospodje učitelji našega c. k. učiteljskega

izobraževališča prijazno roko podajali, a sedaj pa nam naravnost povedó, da bi bilo za naše šolstvo in učiteljstvo boljše, ko bi „Učiteljski Tovarš“ nikdar ne bil na svetlem, in prej ko bi poginil, koristneje in bolje bi bilo. O prekrasna izpoved naših novih pedagogov! Marsikaj smo že doživeli, a take hvaležnosti za dvajnajstletni „Tovaršev“ trud vendar nismo v nobenih okoliščinah pričakovali. Naj večji, toda mirni sovražnik tega ali unega početja vidi vendar zraven slabe tudi kako dobro stran; ti novi šolski veljaki pa „Tovaršu“ še naj manjše dobre strani in zasluge ne priznavajo, ter ravno s tem kažejo, da so pristranski sodniki in tedaj popolnoma nezmožni soditi v tej sodbi. — Povemo vam, ljubi šolski učenjaki, da tako hitro vam „Učiteljski Tovarš“ še ne misli privoščiti tega veselja, da bi šel v kertovo deželo, kajti še živé ljudje v naródu, katerih namen ni zgolj sebičnost in nesramnost, in od teh pričakuje naš list še daljne dušne in materijalne podpore in še nekaj življenja.

„Roka roko umiva“, pravi pregovor, in „odkritoserčnost je odkritoserčnosti vredna“, tedaj tudi „Učiteljski Tovarš“ smatra g. pisatelja omenjenega sostavka „lažnjivega preroka“, kateri ima pod ovčjim oblačilom volčje zobe; kajti on umé laž z resnico tako zvito pomešati, da ji je težko povsod ločiti.

G. pisatelj tega sostavka ima dvojni glavni namen (ali se tega tudi sam dobro zaveda, ne vemo). Pervič on namerava pri mladih učiteljih vzbujati visokoleteče misli, da se potem prišedši iz izobraževališča povzdigujejo nad starejše učitelje, — drugič pa reščetá vse, kar se je do sedaj godilo na šolskem polji, in dela lahki račun tako, da je vse = 0. Vsak nepristranski bralec tú vidi, da ga pri tej kritiki ni vodila ljubezen do resnice in do kakega zboljšanja, temuč naj gerja in nesramna strast. Kdo mu je neki kdaj kaj hudega storil, da tako ostudno napada vsé, kar mu pri tem spisovanji ravno na misel pride! O drugem naj mu odgovarjajo drugi; mi odgovarjamo sploh na to, kar g. pisatelj piše o šolskih in učiteljskih razmerah. Dasiravno ni prav lahko slediti mislim v tem razporjanem spisu, t. j. velikanskim, vertoglavim skokom v prav slabi, škerbavi logiki (ker večkrat v gorečnosti pride v protislovje sam s sabo), vendar naj ga spremljamo po njegovem labirintu, in sicer iz tega namena, da svet dobro zvé tudi naše glasilo. Učitelji, naši tovarši, katerim še bije sercé za národ in vero, naj se tesno oklenejo našega programa, kajti naši zoperniki so marljivši od nekdanj, tedaj je tudi skrajni čas, da vsi stojimo za enega in eden za vse!

G. pisatelj pravi precej na prvi strani: „So sehen sich ältere Lehrer der Geringschätzung von Anfängern preisgegeben“ . . . Po domače se to pravi: „Vse, kar je bilo pred nami, ne veljá čisto nič, in ni bilo nikdar nič; le z učitelji, ki pridejo iz sedanje izobraževalnice napóči zarja bolj-

izobraževališča prijazno roko podajali, a sedaj pa nam naravnost povedó, da bi bilo za naše šolstvo in učiteljstvo boljše, ko bi „Učiteljski Tovarš“ nikdar ne bil na svetlem, in prej ko bi poginil, koristneje in bolje bi bilo. O prekrasna izpoved naših novih pedagogov! Marsikaj smo že doživeli, a take hvaležnosti za dvajnajstletni „Tovaršev“ trud vendar nismo v nobenih okoliščinah pričakovali. Naj večji, toda mirni sovražnik tega ali unega početja vidi vendar zraven slabe tudi kako dobro stran; ti novi šolski veljaki pa „Tovaršu“ še naj manjše dobre strani in zasluge ne priznavajo, ter ravno s tem kažejo, da so pristranski sodniki in tedaj popolnoma nezmožni soditi v tej sodbi. — Povemo vam, ljubi šolski učenjaki, da tako hitro vam „Učiteljski Tovarš“ še ne misli privoščiti tega veselja, da bi šel v kertovo deželo, kajti še živé ljudje v naródu, katerih namen ni zgolj sebičnost in nesramnost, in od teh pričakuje naš list še daljne dušne in materijalne podpore in še nekaj življenja.

„Roka roko umiva“, pravi pregovor, in „odkritoserčnost je odkritoserčnosti vredna“, tedaj tudi „Učiteljski Tovarš“ smatra g. pisatelja omenjenega sostavka „lažnjivega preroka“, kateri ima pod ovčjim oblačilom volčje zobe; kajti on umé laž z resnico tako zvito pomešati, da ji je težko povsod ločiti.

G. pisatelj tega sostavka ima dvojni glavni namen (ali se tega tudi sam dobro zaveda, ne vemo). Pervič on namerava pri mladih učiteljih vzbujati visokoleteče misli, da se potem prišedši iz izobraževališča povzdigujejo nad starejše učitelje, — drugič pa reščetá vse, kar se je do sedaj godilo na šolskem polji, in dela lahki račun tako, da je vse = 0. Vsak nepristranski bralec tú vidi, da ga pri tej kritiki ni vodila ljubezen do resnice in do kakega zboljšanja, temuč naj gerja in nesramna strast. Kdo mu je neki kdaj kaj hudega storil, da tako ostudno napada vsé, kar mu pri tem spisovanji ravno na misel pride! O drugem naj mu odgovarjajo drugi; mi odgovarjamo sploh na to, kar g. pisatelj piše o šolskih in učiteljskih razmerah. Dasiravno ni prav lahko slediti mislim v tem razporjanem spisu, t. j. velikanskim, vertoglavim skokom v prav slabi, škerbavi logiki (ker večkrat v gorečnosti pride v protislovje sam s sabo), vendar naj ga spremljamo po njegovem labirintu, in sicer iz tega namena, da svet dobro zvé tudi naše glasilo. Učitelji, naši tovarši, katerim še bije sercé za národ in vero, naj se tesno oklenejo našega programa, kajti naši zoperniki so marljivši od nekdanj, tedaj je tudi skrajni čas, da vsi stojimo za enega in eden za vse!

G. pisatelj pravi precej na prvi strani: „So sehen sich ältere Lehrer der Geringschätzung von Anfängern preisgegeben“ . . . Po domače se to pravi: „Vse, kar je bilo pred nami, ne veljá čisto nič, in ni bilo nikdar nič; le z učitelji, ki pridejo iz sedanje izobraževalnice napóči zarja bolj-

šega šolstva na Kranjskem". Ko bi bilo tudi to vse res, ali je treba mlade učitelje, med katerimi so eni po svoji neskušnosti že sami po sebi dovolj imenitni, še bolj za ošabnost podkuriti? Ali je to prava vzrejalna pot pri mladini in še celó v izobraževalnici za učitelje, kateri si morajo za svoje prihodnje dneve vseh drugih lastnosti več in pred pridobiti, kakor teh, ki se jih mladi učiteljski pripravniki tù vadijo? Lepa izobraževalnica taka, kjer se starost in skušnje ne učé spoštovati, temuč se vse dosedanje dobro naravnost zaničuje in v naj gerjih podobah zasramuje! Kam bode to peljalo in pripeljalo, bodemo, žalibog, kmali videli. Nasledki te odgoje se tù pa tam že prikazujejo. Poglavitni razloček med učitelji bode vedno le ta, kakor je bil do sedaj in je vsaki čas, da namreč naj več veljá tisti, kdor je bolj priden, bolj zvest in delaven v svojem težavnem poklicu, a ne tisti, kdor je bolj učen in navzet visokega duha. To kažeje žive skušnje, naj naši modroslovni novi šolski možaki o tem modrujejo, kar koli jim je drago. G. pl. Gariboldi tudi sam terdi, da poglavitna reč pri učitelju je nadaljno izobraževanje. Res je, da se sedaj učiteljski pripravniki veliko več potrebnega in lepega učé, kakor so se učili prejšnji pripravniki, ali se pa tudi kaj več naučé, je drugo vprašanje, katero se bode moglo še le v djanji pokazati, in videlo se bode, kateri učitelj je v ljudski šoli narodu več koristil: ali tisti, kteremu je v sedanji izobraževalnici modrost okoli ušes šumljala, ali pa tisti, ki je malo vsejano zerno — veselje do izobraževanja — skerbno gójil, pridno razširjal in si vsakoverstnih skušenj nabiral, in je bil povsod in vselej terdnega značaja. —

G. pisatelj spozná, da je verska odgoja prva in naj imenitnejša, ter jo imenuje „der wichtigste Moment der moralischen Erziehung“, toda, kako se vjema njegovo daljno izpeljevanje s tem določno izrečenim principom! Naravna logika je ta-le: Verska izreja je prva in naj poglavitnejša izreja, ker se na njo opira in naslanja n ravna odgoja (moralische Erziehung). Versko odgojevati je duhovnikova dolžnost; učitelj mu mora pri tem pomagati; obadva morata vzajemno delati . . . G. pisatelj toliko vé pripovedovati, kako je naše ljudstvo vražno, nevedno, surovo i. t. d., in zboljšanje tega stanja pričakuje samo le od boljšega podučevanja učiteljev, ter berž ko ne, sklepa: Bolj podučeni učitelji bodo tudi ljudstvo bolje podučevali, in zginile bodo te napake izmed našega ljudstva. Kakor učitelj zgodovine bi g. pisatelj vendar moral vedeti, da je naj večja spačenost serca dostikrat pri naj višjem umskem izobraženji. — Sula je bil gotovo izobražen človek, pa je vendar hladnokervno pomoril na tisuče ljudi, in še obraza ni spremenil, ko je v posvetovalnici slišal krik in vpitje morilcev in njih žertev. — Največ surovosti izvira iz spačenega serca in naj več preprirov in preteпов od tod, kjer dva hočeta eno kost

glodati. Vsi naj spretnejši odgojniki terdijo, da človeško serce nobena reč toliko ne požlahtni, kakor prava pobožnost, ki izvira iz vere; in naš g. pisatelj vendar v veliko napako šteje, ako učitelj pri berilnih vajah gleda tudi na požlahtnenje serca in vpleta nauke vmes. V tej reči smo pa tudi z g. pisateljem enih misli, da veliko moraliziranja ravno nasprotno učini; boljše pa je vendar moralizirati, kakor otrokom razkladati kake nepotrebne reči iz prirodoznanstva. — G. pisatelj mnogo pripoveduje od surovosti ljudstva, pa se vendar boji, da bi se kakemu preširnemu otroku krivica ne godila; vsak količkaj skušen učitelj vé, kaj je živost, kaj razposajenost i. t. d. Ko bi bil g. pl. Gariboldi takrat, ko so bile po šolah še telesne kazni na dnevnem redu, kaj takega pisal, bi bil zares šoli in učiteljem kaj koristil. Ne vemo, ali mu bodo sedanji učitelji za take nauke kaj hvale vedeli.

G. pl. Gariboldi povedavši, da je slovenska pedagogična literatura zeló ubožna, nemška pa toliko bogata, neusmiljeno brez vsega ozira udriha po našem listu, „Učiteljskem Tovaršu“, ki že šteje sedaj XI. tečajev, kterega naj več ljudski učitelji in duhovni duševno in materialno podpirajo. Radi bi vedeli, zakaj našega učenega g. profesorja naš list toliko zanimiva. Ali ga mar tako marljivo prebira in močnodušno podpira? Poglavitni greh, kterega g. pl. Gariboldi „Učiteljskemu Tovaršu“ očita, je zamuda dobrih del. Pravi, da ta list ne razlaga novih postav, da je za odgoj silo malo storil, za pedagogično-didaktično izobraženje pa kar nič, in da bi bolje bilo, da bi ga ne bilo, da životari; nevidna roka ga vodi, on je zapreka, da se boljši list ne vstanovi; učitelji, na noge, nov šolski list naj se rodi (in potem bodo še smele žabe v luži regljati in psi med hišami lajati) i. t. d. Poglejmo prav mirno, če „Učiteljski Tovarš“ res zasluži tako strastno očitavanje! Ne tajimo, da bi mogel biti naš šolski list v tej in uni zadevi boljši in tudi želimo, da bi večkrat izhajal, kar smo že o mnogih prilikah povedali in terdili, da list brez zdatne podpore ne more na tanko izverševati svoje težavne naloge. Res je, da bi bila vsaka reč na svetu lahko boljša, tedaj tudi „Učiteljski Tovarš“, c. k. izobraževalnica za učitelje (posebno njeni letošnji napredovalni tečaj za mestne učitelje), g. pl. Gariboldi v svojem podučevanju in nadzorovanju i. t. d.; pa tudi je resnično, da g. pl. Gariboldi in njegova svojbina (ki jo sedaj, hvala Bogu, dobro poznamo), „Učiteljskega Tovarša“ le toliko in zato bere, da ga kritizuje, in da še nihče teh učenih kritikarjev še ni z naj manjšo čertico pokazal, kako bi moral pisati naš slovenski šolski list.

G. pisatelj našemu listu očita, da ni šolskih postav prinašal in razlagal. Ko bi bil g. pl. Gariboldi resnicoljub, bi tega ne bil terdil, ker je to širokoustna laž. „Učiteljski Tovarš“ je že več važniših šolskih postav prinesel popred, preden so bile razglašene v deržavnem

zakoniku tako n. pr. postavo od 14. maja l. 1869. Sicer pa g. pl. Gariboldi tudi dobro vé, da je „Tovaršev“ vrednik v „Učiteljskem koledarji“ za l. 1871. podal kazalo vseh važniših šolskih postav in ukazov, in jih tedaj ni po „Tovaršu“ vselej na dolgo in široko razkladal; in ko bi „Učiteljski Tovarš“ ne bil nobene šolske postave popolno prinesel, bi bil vendar vstrezal svoji nalogi, ker je le samostalni pedagoški, ne pa vladni list. Enako ravna se tudi drugi pedagoški časopisi. Koliko pa se učenemu g. profesorju podá in kam meri neslana opomba: „Man überlässt hier in Krain alles zu viel dem Amte, . . . und wenn sich jemand fände, der etwas thun wollte, so dürfte er es gar nicht, weil diejenigen, die nichts thun wollen, jenes Recht präoccupiert haben“, to ugame lahko vsak, če tudi ni glavni učitelj. Mi rečemo z Vami, g. učeni profesor: „Stellet euch auf die eigenen Füße, lasset euch nicht tragen, vertrauet euch und eurer Kraft,“ ter osnovajte nov šolski list in pišite prosto, kakor vam je drago. Kedar bodete dvanajst let kakor „Učiteljski Tovarš“ se trudili in pisarili, bodete imeli druge misli, kakor jih imate sedaj, in tudi svet vam bode več verjel, kakor vam sedaj verjame.

G. pl. Gariboldi je pa tudi tako prijazen, da nam kar naravnost pové, zakaj da mu „Učiteljski Tovarš“ ne ugaja. On pravi: „Die interessantesten Vorfälle und Vorgänge in der krainischen Schulwelt selbst, sie werden entweder todtgeschwiegen oder nur durch eine sehr kurze Notiz berührt“. Prosimo, povejte nam, ljubi g. profesor, kaj pa Vam je interesantno? Sedaj že bolj poznamo Vaš okus. Kaj ne, „Učiteljski Tovarš“ Vam bi bil takrat interesanten, ko bi ves svet svoje umazano perilo njemu prat pošiljal. Tako breznačajan in breztakten pa naš list sedaj še ni, kakoršnega si Vi želite, akoravno se njegov vrednik ni izobraževal v osrečevalni izobraževalnici Vaše dobe. Kdor je naš časopis bral od 1. do današnjega lista, lahko priča, da „Učiteljski Tovarš“ ni molčal, kedar je bilo treba govoriti; ljudi nepotrebno hujskati, sovražstvo buditi in zdražbe napravljati in se sim ter tje loviti, sedaj po tem, sedaj po drugem vetru (po Vašem zgledu) se sukati, pa ni bila nikdar njegova navada, ker vé, da šolski list mora biti kakor učitelj terdnega značaja, ne pa vetrenjak na strehi; — kar mu g. pl. Gariboldi očita: „Die jüngsten Jahrgänge und die früheren sind dem Geiste nach in nichts unterschieden“, je tedaj zanj prav častilno. Ravno zato, ker „Učiteljski Tovarš“ resnico in mir ljubi, Vam je hud tern v pēti, in v spisu na 12. strani kar na enkrat izlijete nanj ves svoj žolč (vendar ga bi bili še za drugo pot kaj prihranili), ter pravite, da ga nevidna roka vodi, ktere pa nesveto učiteljstvo (profanes Lehrertum) ne vidi. — Res prav po zvišaško-lesjakovo ste izučeni in naščuvani, da v take skrivnostne besede, kakor so nastavljene na tej strani in še dalje sim ter tje po tem spisu, zavijate svoje černe misli vselej, kedar ne veste kaj

povedati, ter zarotujete vse učitelje, da naj vendar „Učiteljskemu Tovaršu“ nikar več ne verjamejo in da naj se že enkrat ločijo od njega, rekoč: „Emanzipieret euch!“ — Po tem slovesnem klicu bodo gotovo vsi učitelji svojega starega, zvestega „Tovarša“ pustili in poslušali Vas, novi šolski možak, ki ste v ljudskem šolstvu v dveh letih taki vitežki skok naredili, da smo mi drugi učitelji, ki si že čez 20 in 30 let trudimo in skušenj nabiramo, proti Vami samo tulje in pezdiranje. Od sedaj bode vse drugače. Vsi mladi in stari učitelji v deželi bodo sedaj le Vas, kot prvega zvedenca, vodnika in osrečevalca v šolstvu čislali in poslušali, in potem bodo vsi na enkrat skušeni šolski možje; pečene tice jim bodo v usta same letele, in kranjske šole bodo prve v Avstriji! Oj, srečni časi!

G. pl. Gariboldi modruje tudi o cerkvenikovi službi, ki je še tu pa tam združena z učiteljevo službo; to pa stori le zato, ker bi sicer njegov spis ne dišal po liberalizmu. Ta stvar se bode tudi brez g. pl. Gariboldijevega nasveta in grajanja prav lahko rešila. Cerkevnikova in orglarjeva služba bode se v principu ločila od učiteljeve službe, učitelj pa potem tudi ne bode vžival tistih dohodkov, kateri so sklenjeni s tema službama, in pravde bode konec. Enake obravnave imeli smo že davno pri učiteljskem zborovanju in tudi že večkrat v „Učiteljskem Tovaršu“; tedaj nič kaj novega. Da se pa to še ni uresničilo, se vé, da je po g. pl. Gariboldijevih mislih kriv „Učiteljski Tovarš“. Kedar ga dobí g. pl. Gariboldi v roke, bode se učiteljem na prvi mah zidali zlati gradovi.

G. pisatelj govori potem o materijalnem stanju ljudskih učiteljev, t. j. o učiteljski plači, in precej odkritoserčno pripoveduje, da bodo marsikteri učitelji po novi plači že težeje mimo sedaj shajali; na drugi strani pa zopet učiteljem brani vse postranske zasluzke. O tej reči bi se lahko mnogo govorilo; pristavimo pa le to-le: Dan je dolg ne le lenuhu, ampak tudi pridnemu. Ako učitelj na deželi svoje ure v šoli zvesto spolni, kaj pa bi potem vendar ves ljubi božji dan delal? Ali bode mar ves dan lovil metulje, nabiral cvetice in razbijal kamenje? Vi, g. profesor, morate vedeti, da so naj bolj učeni ljudje imeli kako svoje veselje in posebne zabave s to ali z uno umetnijo; s tem so si ohranovali vedrega duha do pozne starosti. Privoščite tudi učitelju kako razvedrilno uro, pa tudi kako nedolžno opravilo, katero mu k pičli plači priverže še kak košček kruha.

Popolnoma lažljivo in krivično je pa očitanje g. pl. Gariboldija, da se „Učiteljski Tovarš“ ne poteguje za boljšo plačo učiteljev. S to lažjo g. pisatelj ni hotel drugega doseči, kakor razkol in razpertijo med učitelji in merznjo do „Učiteljskega Tovarša“. Mislil si je: plača je učiteljem naj bolj pri sercu; terdil bom, da šolski list o tem nič ne stori, in od vseh strani bode letelo nanj kamenje. Veselje to pa se

mu ne bode spolnilo, kajti marljivi bralci našega lista dobro vedó, da je „Učiteljski Tovarš“ ves čas, posebno pa, odkar je to vprašanje na dnevnem redu, skoro v vsakem listu, ako ne v posebnih sestavkih, pa v dopisih vsakovrstne učiteljske nadloge in reve zvesto odkrival, o tej reči svetoval, ter vlado in deželni zbor klical na pomoč. Lahko bi našteli tû celo kazalo sestavkov in dopisov, ki jih je „Tovarš“ o učiteljski plači po vseh tečajih prinašal; pa ni vredno, da bi zavoljo te nesramne laži imeli toliko dela; kdor ima oči, lahko vidi in bere; ako g. pl. Gariboldi tega ne vidi, ne moremo pomagati, toda vedno mu bodemo rekli, da prav hudobno laže, ko pravi, da „Tovarš“ o učiteljski plači stanovitno molči, (bewahrt unverbrüchliches Schweigen, als ob es der krainischen Lehrerschaft an nichts mangelte“). Kdor hoče, naj mu le verjame!

Stokrat smo že pisali in pri vseh prilikah terdili in tudi vedno ostanemo pri tej želji (brez g. pl. Gariboldijeve spodbude), da je skrajni čas, da se tudi na Kranjskem vredi šolstvo in da se zboljša učiteljska plača; dasiravno deželni šolski svet že dve leti po več tisuč goldinarjev deli med slaboplačane učitelje, vendar je to le enokratna in posamna pomoč, in mnogo učiteljev je tû pa tam, ki so res v hudi stiski. „Učiteljski Tovarš“ je v 10. l. od 15. maja t. l. na str. 156 milo prosil pomoči za uboge učitelje na Dolenskem in Notrajskem; če se g. pl. Gariboldiju učitelji res tako zelo smilijo, naj jim kaj podari od svoje mastne plače (ki znaša v vsem vkup 1400 gold. na leto). Djanje, ne pa laganje kaže možá. Mi smo že večkrat terdili, da, ako se hoče učiteljstvu pomagati in ga na boljšo stopnjo omike spraviti, ni dovolj, da se samo šolski nadzorniki in učitelji pri c. k. učiteljskih izobraževalnicah dobro plačujejo, temuč treba je pred vsem drugim, da se tudi materijalno stanje ljudskih učiteljev zboljša, ker s tem, da se od učiteljev le čedalje več tirja, a nič ali le malo daje, se učiteljstvo nikakor ne boljša. Tudi s tem, da se v c. k. izobraževalnice za učitelje in za okrajne šolske nadzornike postavljajo „profesorji in suplenti“ iz srednjih šol, se učiteljstvo ne bode kaj pomoglo. Te misli so vsi skušeni učitelji po svetu. V občnem zboru marskega učiteljskega društva (5.—8. jul. t. l.) v Znaimu je prof. Reuper med drugim djal: „Die erste Forderung, welche wir an einen Bezirksschulinspektor stellen müssen, ist unbedingt die: dass er mit der Theorie und Praxis des Volksschulwesens vollkommen vertraut sei. Der gelehrteste Fachlehrer einer Mittelschule wird als Bezirksschulinspektor, wenn er nicht dieser Forderung genügt, weniger an seinem Platze sein, als ein mittelmässiger Volksschullehrer. Nicht darauf kömmt es an, ob er selber weit besser in einer Wissenschaft heimisch ist, als der letztere, sondern darauf, dass er diesen

zu zeigen verstehe, wie man Elemente jener Wissenschaft den Schülern vermitteln". G. pl. Gariboldi se ni popred nikdar pečal za ljudsko šolo in v c. k. učiteljskem izobraževališču uči le samo geometrijo, geografijo, zgodovino in ustavno vednost (Verfassungslehre), pa pri tem hoče biti edina luč učiteljem, ki se že mnogo let v vsakoverstnih učnih in drugih razmerah trudijo in izobražujejo na šolskem polji!

G. pl. Gariboldi obira tudi naše učiteljsko društvo se vé, da s tem, da še nikoli pičice ni storilo za šolstvo („es ist durchaus kein nennenswertes Resultat seines Wirkens zu verzeichnen“). Kakor laže o „Tovaršu“, da ni nikoli nič storil, laže tudi o učiteljskem društvu. Kdo ne vé v deželi, da je učiteljsko društvo sklicavalo in vravnavało perve proste učiteljske zборе, pri katerih se je mnogo prav koristnega in vspešnega sklepovalo in vladi nasvetovalo; dalo je na svetlo prvi „Učiteljski Koledar“ z imenikom vseh šol in učiteljev na Kranjskem, sostavljalo in pošiljalo je v naj zadnjem času (naj več o učiteljski plači) razne prošnje in vloge do deželnega zbora, do vlade, do ministerstva, kjer se je prosilo, da naj se po ukaznem potu (im Verordnungswege) vredé pravne razmere ljudskih učiteljev na Kranjskem, in ker se to le še ni zgodilo, se je društveni odbor v posebnem pismu obrnil do naših deržavnih poslancev na Dunaji, kateri so o tej reči sami govorili z g. ministrom. To vse je „Tovarš“ že naznanil, in vsi udje učiteljskega društva to tudi dobro vedó; samo naš g. pl. Gariboldi noče tega vedeti, ker se je zarotil, da hoče „Tovarša“ in „učiteljsko društvo“ uničiti, in to vse le zato, ker mu je vrednik in ob enem pervosednik učiteljskega društva tako zeló na poti. Vredništvo in predsedništvo to mu iz serca radi odstopimo, samo zato, da bode on imel vse zasluge in slavo, ktera se bode nekđaj pela pervim buditeljem slovenskega šolstva in učiteljstva na Kranjskem („dass man die Ursache dieses Umschwunges nur in ihm suchen werde“).

Več bi še „Tovarš“ našemu prijatelju g. pl. Gariboldiju rad povedal, pa naj si prihrani še kaj za drugo pot. Prepira je iskal, najdel ga je. Koliko bode to prineslo dobička naši c. k. učiteljski izobraževalnici in sploh kranjskemu učiteljstvu, bodemo kmali videli. Dobro vemo, da se g. pl. Gariboldi in vsi njegovi tovarši v sladki nadi zibljejo, da jih vse zagovarjanje od naše strani le čestita in da imajo množico učiteljev i. t. d. za herbtom. Iz serca vam privoščimo vse kadilo, ktero se vam sedaj zažiga in tudi vse boljše službe, višje stopnje, poslavlila i. t. d., ktera vas čakajo za taka vitežka dela. To vse nas ne bode kar stopnjice premaknilo z naše poti, pa tudi naj manjšega strahú ali kaj takega (kar si naši nasprotniki mislijo) nam ta

sostavek ne bode učinil; ostali bodemo značajni učitelji in po vsi svoji moči do zadnjega časa delali za blagor ljudske šole in učiteljstva, ter za pravo ljudsko omiko.

Književstvo.

V založbi Jan. Giontini-ta je na svetlo prišlo Krištofa Šmida sto malih pripovedek za mladost, poslovenil Ivan Tomšič, učitelj na c. k. vadnici v Ljubljani (z nekaterimi podobami). To mično knjižico živo priporočamo, kakor g. pisatelj pravi v vvodu: „Upati je, da bode naša slovenska mladina rada segala po tej knjižici, ter si iz nje zajemala lepe nauke, ki jih je napisal rajnki Krištof Šmid, naj večji prijatelj nežne mladosti. Naj bi prijatelji naše slovenske mladine, kedar jej kupujejo kakošen majhen dar, ne pozabili te knjižice, ki bode mladini gotovo več koristila, nego kaka druga, lesena in znabiti še zelo draga igrača. Bog dal, da bi ta na videz sicer majhna knjižica, a vendar polna lepega in podučnega berila pri naši nežni mladini naj boljšega sadú obrodila“.

Šolsko obzorje.

Iz slov. Stajerja. Brali smo v 14. l. »Uč. Tov.«, kako nekdo nekako sumljivo gleda na nas »ne kuhane in ne pečene« učitelje. Zdi se nam to prav neprimerno. Štirski učitelji imamo ravno to glavno šolsko postavbo, kakor jo imajo učitelji na Kranjskem, in se tedaj moramo ravno tako truditi, da spo-
nujemo svoje težavne dolžnosti. Zraven tega pa ne mislite kranjski učitelji, da je že vse naše žepe razsvitlila »zvezda sreče«. Sim pa tje se tudi našim učiteljem godí, da iz blagajnice ne dobé denarja, kedar mine mesec, in da morajo pohlevno čakati, da jim prinese pervosednik šolskega sveta kak goldinarček za pretečeni mesec. Učitelj pri sv. Križi vé že kaj povedati o tej zadevi.

Iz Ajdovice. Znano je, kako grozovito gospodari lanska slaba letina letos ter svoja gola rebra kaže, naj si bo v mestah ali po deželi ali pri kmetu. Še celó šolski mladini ne prizanaša, ampak jo zadržuje pri nauku. Marsikteri školnik bo z mano vred priterdil, da slaba letina in revščina ste vzrok slabega in nerednega šolskega obiskovanja in napredovanja. Kajti, mnogo je staršev, ki nimajo, da bi dali otroku sold za zvezek ali druge šolske potrebe. Otrok joka in prosi, da nima zvezka i. t. d., in starši se sramujejo otroka brez denarja v šolo poslati. Drugi domá staršev prosi, naj bi učitelju plačali zvezek, pero, črnilo i. t. d., drugače se ne upa v šolo, in tako otrok šolo opušča. Veliko jih je pa, ki jih učitelj more sam zakladati z zvezki in z vsem, kar je potreba, samo da šolski otrok ne zaostaja v napredovanju. — Prihitite tedaj vsi šolski prijatelji, revnim šolam in staršem v pomoč, da ne bode moral učitelj izdajati še tega, kar sam pičlo ima. Omeniti moramo, da so nam v pomoč prihiteli predobrotni in velečastiljivi gospod prošt in c. k. deželni šolski